

Megmaradni és esélyt adni

Új rovatot indítunk e havi számunktól, amely az iskolai könyvtárak témáját járja majd körül időről időre. A Könyvtárostánárok Egyesületének (KTE) elődje 40 éve, 1986-ban alakult meg, akkor még az MKE szekciósaként, majd 1997-től már önálló egyesületként működik. Az eltelt évtizedekben a szervezet sok tudást halmozott fel, számos rendezvényt szervezett, könyvtárügyben érdekelt szervezetekkel dolgozott együtt. Az egyesület részéről **Cserlakiné Hagymássi Krisztinával, Dömösdy Andreával és Szakmári Klárával** beszélgettünk a KTE elmúlt évtizedeiről, a szervezet jelenlegi helyzetéről, illetve a jövő terveiről.

Miként látja az 1986 óta tartó időszakot, melyek voltak ezeknek az évtizedeknek a mérföldkövei?

A KTE elődszervezetének megalakulása az 1970-es években könyvtárpedagógiai szempontból is fellendülő iskolai könyvtárügy egy állomása. Egyre erőteljesebben körvonalazódott, hogy az iskolai könyvtár több mint egy könyvtár az iskola épületében. Ennek egyik ismérve, hogy az iskolai

munkához szervesen kapcsolódó könyvtárpedagógiai munka folyik benne. Ezt az identitást erősítendő a szervezet idővel fel is vette a könyvtárostánár nevet. Szakterületünk érdekérvényesítésének csúcsa, hogy az 1995-ös, első nemzeti alaptantervben a számítástechnikával egyenrangú helyet kap a könyvtárhasználat az Informatika műveltségterületben és keresztantervi területként is érdemben épült be sok más tantárgyba. Szakmánk a tanulók és a pedagógusok hasznára erősödött. Az 1990-es években nőtt a jól funkcionáló iskolai könyvtárak száma, volt módszertani szabadság, anyagi lehetőség, terv. Ennek is köszönhető, hogy a KTE önálló egyesületté alakult.

A leíró ág a 2000-es években indult meg, majd 2012-ben, az erősödő központosítással felgyorsult, azóta az iskolai könyvtárakban és az egyesületben is számos anyagi és szakmai nehezítő tényezővel küzdünk, komoly veszélyben van az információs műveltség komplex fejlesztése. Erőteljesen leépült szakterületünk támogató intézményi háttere az oktatási és a könyvtári vonalon is, szinte már csak a KTE nyújt szolgáltatásokat. Pozitív mérföldkövön viszont, hogy 2020-ban meg tudunk jelenteni egy könyvtárhasználat tanulását segítő, modern szemléletű kézikönyvet.

Hol helyezné el ma a KTE-t a könyvtári szakmában, milyen együttműködések, partnerségeik alakultak ki az elmúlt évtizedekben? Melyek a közös metszetek a fontosabb partnerekkel?

Két szakterület határán végezzük hivatásunkat, így fontos, hogy mindkettőhöz kapcsolódjunk. Az MKE keretein belül alakultunk meg, és az önállósodás után is tagjai maradtunk társult szervezetként,

mert nélkülözhetetlen az élő kapcsolat. Legfrissebb, az együttműködésünk a Kovács Máté Alapítvánnyal, de számos más hazai (pl.: KAMIKA, CSMKE, KKKE, EKE) és határon túli (főleg szlovákiai és romániai) szervezettel és a nemzetközi iskolai könyvtári szövetséggel (IASL) is dolgoz(t)unk. Természetesen az oktatási vonal is nélkülözhetetlen. Ez a több más tanáregyesülettel való eseti együttműködés után 2016-ban vált erősebbé, amikor csatlakoztunk a Civil Közoktatási Platformhoz (CKP), ahol 50 más oktatási, szülői és diákszervezettel teszünk együtt a minőségi oktatásért. Emellett más ügyek mentén dolgozó szervezetekkel is kapcsolódunk esetenként (pl.: IBBY, HUNRA, MABÉOSZ). A közös munka lényege mindig az olvasáskultúra és a tanulás támogatása. A közös célok érdekében való együttműködések megerősítik az iskolai könyvtárak szerepét, a könyvtárpedagógiai lehetőségek ismertebbé válnak, növelik a könyvtárszakmai presztízsünket. A kapacitás hiánya miatt viszont ezeket a kapcsolatokat nem mindig tudjuk jól kihasználni.

Mi a küldetése most egy iskolai könyvtárnak és az ottani könyvtárosnak?

Miként lehet ezt röviden összefoglalni?

A küldetés más könyvtárakhoz hasonlóan az, hogy könyvtárnak maradjunk, a könyvtárak által képviselt értékeknek, kompetenciáknak teret adjunk egy olyan digitális világban, amikor az emberi szempontok, az információ hitelessége, komplexitása háttérbe szorul a technika és egyes csoportok érdekei mögött, az intézmények funkciói pedig összerosódnak. Ebben a küldetésben az iskolai könyvtárak szerepe különösen fontos, hiszen ez az egyetlen könyvtártípus, ahova a tan kötelezettség miatt "kötelező" járni, így mindenkit lenne esély elérni, ha a jog-

szabályi könyvtárműködtetési előírás nemcsak körülbelül 60-70 százalékban valósulna meg. Itt van lehetőség társadalmi, kulturális háttértől függetlenül mindenkinek találkozni a könyvtár és könyvtárostánár adta tőbblletel. Legyen szó olvasásról, információszerzésről, tanulásról, közösségről, emberi, megnyugtató, biztonságos környezetről.

A sokrétű és nagy felelősséggel is járó megvalósítandó célokat a nemzetközi irányelv alapján látjuk mi is, amiket a magyarul videóban is összefoglaltuk: *állításonként és egyben is*. A küldetés része az is, hogy az iskolai könyvtárak funkciói közül minél többet tudjunk ellátni. Meg kell találni az egyensúlyt, a terepet arra, hogy a tankönyvellátás és a kötelező olvasmányok mellett az iskolai önálló feladatok elvégzéséhez valódi tanulást eredményező környezetet biztosítsunk, de legyen terepe az elvonulásnak, a minőségi szórakozásnak, az elfogadó, emberi környezetnek is. Fenn kell maradni, hogy esélyt adjunk a minőségi oktatásnak, és egy értőbb, támogató oktatáspolitikának meglegyenek a biztos pontjai, a felmutatható jó gyakorlatai.

Milyen szakmai támogatást tud adni ma a KTE az iskolai könyvtáros kollégáknak?

Mint említettük, az évek során szinte teljesen leépültek az iskolai könyvtárakat támogató intézmények és/vagy azok ilyen szolgáltatásai, így a KTE próbálja az egyesületi feladatain túl – mint a szakmai érdekérvényesítés, szakmai közösség – ezeket is pótolni. Például: országos konferenciák, országos tanulmányi verseny, elméleti és módszertani nyomtatott és elektronikus kiadványok, oktatóanyagok, jogszabályértelmezés, tanácsadás, levelezőlista, szakmai díjak, pályázatok. Mindezt infrastruktúra és alkalmazotti háttér nélkül.

Ebben tanévben a Könyvtárostánár Egyesülete ismét az Országos Széchényi Könyvtár közreműködésével hirdette és szervezi a Bod Péter Országos Könyvtárhasználati Versenyt. Milyennek látja a verseny közelmúltját és a jelenét?

A verseny a közelmúltban elhunyt Zsoldos Jánosné nyíregyházi kolléga kezdeményezése, melyet Ugrin Gáborné emelt országos szintre 1993-ban. A verseny többször maradt szervező nélkül és ezért kellett – az erre infrastrukturálisan alkalmatlan – KTE-nek bekapcsolódnia. Utoljára 2023-ban, amihez az OSZK adta és adja meg azt a stabil és értő háttérrel, ami nélkül a szakma, a diákok könyvtárhasználati verseny nélkül maradnának.

A verseny a 2000-es évektől kezdve egyre erőteljesebben képviseli a könyvtárhasználat tanításának módszertani megújítását. A projektszerű feladatokkal kezdetben csak a döntőn, majd ma már az írásbeli fordulókön is a folyamat- és problémaalapú, az információ használatára épülő, az információs műveltség széleskörű, nemcsak iskolai alkalmazására helyezi a hangsúlyt. Ez nagy kihívást jelent a diákoknak, hiszen az iskolában nem ezzel a szemlélettel találkozhatnak, hanem a tananyag megtanulását várják tőlük. Az ebből való kimozdítás versenyünk egyik célja. Köszönet azoknak a felkészítő könyvtárostánároknak, akik plusz időben segítik a diákok felkészülését a versenyre és ezen keresztül az önálló tanulásra, az értő könyvtárhasználatra, a sikeres továbbtanulásra.

Végül a közeljövő terveiről is ejtsünk szót. Miben kell előre lépnie a következő években az iskolai könyvtáraknak, a kollégáknak, illetve a KTE-nek?

Erőteljesebben kell fellépni a megszűnő könyvtárostánári státuszok, a bezáró iskolai könyvtárak ellen. A még működőket meg kell erősíteni, hogy nyugdíjazás esetén legyen folytatása a munkának. Láthatóvá kell tenni az eredményeket, az igényeket. Ezt a célt is szolgálja ez a cikksorozat, melyben egy-egy iskolai könyvtár és könyvtárostánáraikat fogjuk kérdezni működési feltételeikről, jó gyakorlataikról, eredményeikről, más könyvtárakkal való együttműködéseikről, iskoláik kielégített és ki nem elégített igényeiről. Kérdéseinkkel különféle típusú iskolai könyvtárt, mutatunk be, lesz például általános iskolai, kollégiumi, szakképzős, egyházi, alapítványi és állami fenntartású is.

Mérföldkövek az iskolai könyvtárügyben

